

Китоби Дониёл — рақами наваду як

*Фошсозии Дарёи Нубувватӣ: Сайре дар Пайвандҳои Байни
Ҳаракатҳои Рӯёҳои Дониёл*

Jeff Pippenger

2024-02-24

Донише, ки дар ҳаракати фариштаи аввал бозкушой гардид, бо рӯёи дарёи Улай дар китоби Дониёл ифода ёфтааст. Он рӯё бобҳои ҳафтум, ҳаштум ва нӯҳуми Дониёлро ифода мекунад, ва донише, ки дар ҳаракати фариштаи сеюм бозкушой гардид, бо рӯёи дарёи Хиддекел ифода ёфтааст, ки он бобҳои даҳум, ёздаҳум ва дувоздаҳуми Дониёлро ифода мекунад. Пайвандҳо миёни ин ду ҳаракат фаровонанд. Ин ду ҳаракат бо яксаду бисту шаш сол — аз исёни соли 1863 то замони поён дар соли 1989 — ба ҳам пайваستاанд.

Ҳар ду вақти интиҳо, дар ҳар як ҳаракат, бо «ҳафт вақт»-и Ибодот 26 муайян шудаанд. Бутпарастӣ ва сипас папагарӣ то вақти интиҳо дар соли 1798 муқаддасгоҳ ва лашкарро поймол карда буданд. Аз исёни соли 1863 то соли 1989 поймолшавии рӯҳонӣ ба амал омада буд, чунон ки онро чор макруҳоти боби ҳаштуми Ҳизкиёл ифода менамояд.

Чилу шаш сол аз анҷоми нахустин ҳашм то анҷоми охирин ҳашм дар соли 1844, ки дар он Масеҳ маъбади рӯҳониеро барпо намуда буд, ки Ё ногаҳон ба он дар 22 октябри 1844 ворид шуд, ба вақти охир дар соли 1989 то қонуни якшанбеи ба зудӣ фарорасанда мувофиқат мекунад, вақте ки Масеҳ бори дигар маъбади рӯҳониеро барпо мекунад, ки Ё ба он ногаҳон дар соати заминларзаи бузурги боби ёздаҳуми Ваҳй хоҳад омад.

Вақте ки фариштаи сеюм дар соли 1844 расид, Паёмовари Аҳд ногаҳон зоҳир шуд, то писарони Левиро пок созад; вале то соли 1863 он левизодагони бевафо паёми Мӯсоро, ки аз ҷониби Илёс расонида шуда буд, рад карданд ва рӯ ба саргардонӣ дар биёбон оварданд. Дар он раванди озмоиш «бинокорон» ниҳоят «санги кунҷӣ»-и «ҳафт замон»-ро рад мекарданд, ва баъд аз ҷунбиши Филадельфия ба калисои Лоудикия мегузаштанд. Дар айёми охир, вақте ки Паёмовари Аҳд ногаҳон ба маъбади Худ меояд, дар қонуни якшанбеи наздикшаванда, Ё левизодагони вафодорро ба қор хоҳад бурд, то рамаи дигари Худро даъват намоянд. Вафодорони айёми охир аз «калисо»-и Лоудикия ба «ҷунбиш»-и Филадельфия гузашта хоҳанд буд.

Ҳаракати фариштаи якум паёми расмийтдошудаи худро баъд аз дусаду бист сол пас аз нашр гардидани Китоби Муқаддаси шоҳ Ҷеймс ба таъб расонид, ва ҳаракати фариштаи сеюм паёми расмийтдошудаи худро баъд аз дусаду бист сол пас аз нашр гардидани Ёлломияи Истиклолият ба таъб расонид. Паёми расмийтдошудаи ҳар ду ҳаракат бо иҷрои як нубуввати ислом қувват бахшида шуд, ки он бо ғуруд омадани як фаришта аломатгузорӣ гардида буд. Омадани он фаришта оғози «баҳс»-и боби дуҷуми Ҳабакқуро муайян кард ва ба интишори ҷадвалҳои Ҳабакқур роҳ бурд.

Паёми пуриктидоре, ки бо лавҳаҳои Ҳабаққук муаррифӣ гардида буд, ба як ноумедӣ оварда расонд, ки он давраи таъхирро ворид намуд, ва он ба паёми Нидои Нимашаб бурда расонд, ки бо иҷро ёфтани паёми Нидои Нимашаб ба анҷом расид. Мувозиятҳое, ки миёни ин ду ҳаракат вучуд доранд, барои онҳое ки интиҳоб мекунанд бубинанд, далели қотеъанд, ки ҳамаи унсурҳои таърихи миллерӣ бо таърихи яксаду чилу чаҳор ҳазор алоқаманданд ва дар он такрор мешаванд. Давраи замони борони охирин дар ҳаракати миллерӣ ба таври намунавӣ пешнамоӣ шудааст, ва он дар ҳаракати Future for America иҷро мегардад. Такроран Илҳом ба онҳое ки омодаанд бишнаванд хабар медиҳад, ки танҳо онҳое ки борони охиринро мешиносанд, онро қабул хоҳанд кард.

Давра, ҳаракат ва паёми борони охир ҳама дар таърихи миллериён ифода ёфтаанд, ва калимаи «шинохтан» дидани чизро ифода мекунад, ки пештар дида будед. Ягона роҳи дидани давра, ҳаракат ва паёми борони охир ин аст, ки бишиносед, ки он дар таърихи миллериён ба тасвир кашида шудааст. Он ҳамчунин дар дигар ҳаракатҳои муқаддаси ислоҳот ба тасвир кашида шудааст. Ҳаракати миллериён ҳаракати ибтидоӣ буд, ки ҳаракати анҷомро намоёндагӣ мекунад, ва бинобар ин нисбат ба ҳаракатҳои пештараи ислоҳот ишораҳои мустақими бисёр бештар дорад. Он ҳамчунин муҳри Алфа ва Омегаро дорад, ки ҳамеша анҷоми чизро бо оғози он ба тасвир мекашанд.

Дар ҳаракати Миллеритӣ таҳкурсии барпо гардид, ва сутуни марказӣ боби ҳаштуми китоби Дониёл, оятҳои сздаҳ ва чордаҳ буд. Ман огоҳам, ки хоҳар Уайт ояти чордаҳро ҳамчун сутуни марказӣ ва таҳкурсии муайян мекунад, аммо воқеият ин аст, ки ояти чордаҳ ҷавоб ба саволи ояти сздаҳ мебошад. Ҷавоб бе дарки саволе, ки он ҷавобро бармеангезад, ҳолӣ аст. Ояти сздаҳ рӯёи поймол гардиданро муайян мекунад, ки он ба василаи ду қудрати вайронгар анҷом меёбад, ва ояти чордаҳ рӯёи Масеҳ аст, ки маъбад ва лашкарро, ки поймол гардида буданд, барқарор месозад. Ду рӯё ба таври бевосита тавассути замина, тавассути дастури нахвӣ ва тавассути Палмонӣ, Шуморакунандаи Аҷоиб, бо ҳам пайвастанд.

Вилиям Миллер барои муайян кардани ҳақиқатҳои бунёдӣ ба кор бурда шуд, ки онҳо Дониёл боби ҳашт, оятҳои сздаҳ ва чордаҳ мебошанд. Аввалин гавҳаре, ки ӯ кашф намуд, «ҳафт замон» буд, ки поймол гардидани ояти сздаҳро ифода мекунад; ва чаҳорчӯбе, ки ӯ тамоми сохтори пешгӯёнаи худро бар он бино кард, мавзӯи «ду қудрати вайронкунанда» буд, ки дар ояти сздаҳ нишон дода шудааст. Миллер дуруст муайян кард, ки «ҳамешагӣ»-и нафратовари ояти сздаҳ бутпарастӣ буд, ва таҷовузи қудрати вайронкунанда папизм буд. Аз ин рӯ, ҳуди «бунёд»-и чаҳорчӯби Миллер, ва «бунёд»-и бунёд ва сутуни марказӣ, ин фаҳмиш буд, ки «ҳамешагӣ» дар боби ҳашт бутпарастиро ифода мекунад. Бунёди афзоиши дониш аз таърихи миллерӣ ин буд, ки «ҳамешагӣ» дар Дониёл боби ҳашт бутпарастӣ буд, ва илҳом бо эҳтиёт равшан намуд, ки «онҳое ки нидои соати довариро доданд, назари дуруст дар бораи ҳамешагӣ доштанд».

Бунёди нуре, ки дар соли 1989 ҳамчун «афзоиши дониш» дар замони поён муаррифӣ шудааст, ҳамчунин «қурбонии доимӣ» аст. Ин танҳо як мутобикати дигари илоҳист. Барои дарк кардани афзоиши донише, ки дар шаш ояти охири Дониёл ёздаҳ тасвир шудааст,

татбиқи навиштаҳои Эллен Уайт зарур аст. Ў дар навиштаҳои худ муайян месозад, ки таърихи ояти сию якуми Дониёл ёздаҳ дар оятҳои ниҳони Дониёл ёздаҳ такрор хоҳад шуд. Бидуни он ишораи илҳомбахш, фаҳмидани таърихи мувозии ояти сию як бо оятҳои чиҳил ва чиҳилу як вазифаи бисёр душвортаре мебуд.

«Харрӯза» дар китоби Дониёл бутпарастиро ифода мекунад ва асоси асосҳои барои Миллериён мебошад, ва он ҳамчунин асоси паём барои ҳаракати яксаду чилу чор ҳазор аст. Ин ҳамчунин ҳамон ҳақиқатест, ки қасдан ба воситаи як «дурӯғ», ки ба насли сеюми Адвентизми Лудикия ворид карда шуд, ба хатогӣ табдил дода гардид; он ба воситаи сеюмин зишти «заноне, ки барои Таммуз мегиристанд» дар боби ҳаштуми Ҳизкиёл ва созише, ки аз ҷониби калисои сеюми Перғом ифода шудааст, тимсолӣ гардидааст.

Роҳнамоии илоҳӣ, ки нақши «қурбонии доимӣ»-ро ҳамчун масъалае дар замони борони охирин ҳидоят мекунад, ба таври комилан ҳайратангез аст ва берун аз имконпазирии сохтакории инсонӣ мебошад. Насли чоруми адвентизми Лаодикия ҳамчун касоне тасвир мешавад, ки ба офтоб сачда меоранд; бинобар ин, онҳо қабули нишони ҳайвонро ифода мекунанд. Хоҳар Уайт муайян месозад, ки гирифтани он нишон ба маъноӣ расидан ба ҳамон тарзи фикр бо ҳайвон аст, ва онҳое ки дар бораи маънии зиддимасеҳ саргардон мешаванд, дар ниҳоят дар ҷониби марди гуноҳ қарор хоҳанд гирифт. Ҳамаи инро пирмардони қадим дар Уршалим, дар боби ҳаштуми Ҳизкиёл, ифода менамоянд.

Дар насли сеюм ва ҷаҳорум Худо онҳоро, ки аз Ў нафратдоранд, доварӣ мекунад, ва он доварӣ дар ҳамон замоне иҷро мешавад, ки табақаи дигар мӯҳри тасдиқи Худоро қабул мекунад. Ҳамон порчае аз Навиштаҳои Муқаддас, ки ба Вилиям Миллер нуре бахшид, то дарк намояд, ки ин Руми бутпараст буд, ки дар китоби Дониёл ҳамчун «қурбонии доимӣ» муаррифӣ шудааст, мустақимтарин шиносоии марди гуноҳ аст, ки назди ӯ мардони пир дар боби ҳаштуми Ҳизкиёл сачда мекунанд. Ин боб попро ҳамчун қувваи дуҷуми харобкунанда муайян менамояд, ҳамзамон бутпарастии қувваи якуми харобкунандаро низ муайян мекунад. Ва ҳақиқате, ки мавзӯи ин порча аст, нақши Руми бутпараст мебошад, ки дар 2 Таслӯникиён он қувваест, ки папиро аз ба тахт нишастан то соли 538 бозмедорад.

«Доимӣ», ки ҳақиқати поягини Миллер буд ва ба ӯ имкон дод, ки ҷаҳорҷӯбаи нубувватеро бар асоси ду қудрати вайронгаре, ки мақдасгоҳ ва лашкарро поймол мекунанд, таҳия намояд, ҳамон ҳақиқатест, ки Павлус онро ҳамчун ҳақиқате муайян мекунад, ки рад карда мешавад ва дар рӯзҳои охир бар онҳое ки айнан ҳамон ҳақиқатро дӯст намедоранд, гумроҳии саҳт меоварад. Мувофиқи таърихҳои мувозӣ, айнан ҳамон ҳақиқат, ки ҳақиқати поягин аст, ба Future for America имкон дод, ки дар бораи иттиҳоди ниҳони сегона дар рӯзҳои охир ҷаҳорҷӯбаи нубувватеро таҳия намояд.

На танҳо ин, балки он ҳақиқати асосӣ, ки барои ҳар ду таърихи мувозӣ ҳақиқати бунёдист, ба ҳамон «дурӯғ» табдил дода мешавад, ки ба хатоии асосӣ ва гумроҳии саҳти Павлус мубаддал мегардад, зеро он ҷаҳорҷӯби паёми бардурӯғи «сулҳ ва амният»-и борони охирини козиб аст, ки аз ҷониби он мардоне эълон мешавад, ки дигар ҳеҷ гоҳ овозҳои худро баланд нахоҳанд кард, то ба қавми Худо гуноҳҳои онҳоро нишон диҳанд. «Харрӯза» бунёди

ҳам ҳаракати фариштаи аввал ва ҳам фариштаи сеюмро ифода мекунад, ва вақте ки шӯришгарони Лаодикия маъноӣ онро чаппа карданд, бо он ки рамзи шайтонӣро ҳамчун рамзи Масеҳ муаррифӣ намуданд, он рамзи бардурӯғ ба бунёди паёми тақаллубии борони охирини козиб табдил ёфт.

Ҳайрон монед ва таачҷуб кунед; фарёд занед ва нола кунед: маст шудаанд, вале на аз шароб; меланганд, вале на аз нӯшокии масткунанда. Зеро Худованд бар шумо рӯҳи ҳоби амиқро рехтааст ва чашмони шуморо бастааст; анбиё ва сарварони шуморо, яъне бинандагонро, Ё пӯшонидаст. Ва тамоми рӯё барои шумо мисли суханони китоби мӯҳршуда гардидааст, ки онро ба касе донишманд медиҳанд ва мегӯянд: «Лутфан, инро бихон». Ва ӯ мегӯяд: «Наметавонам, зеро он мӯҳр шудааст». Ва китобро ба касе ки дониш надорад медиҳанд ва мегӯянд: «Лутфан, инро бихон». Ва ӯ мегӯяд: «Ман дониш надорам». Бинобар ин Худованд гуфт: «Азбаски ин қавм бо даҳони худ ба Ман наздик мешаванд ва бо лабони худ Маро эҳтиром мекунанд, аммо дили худро аз Ман дур кардаанд, ва тарси онҳо аз Ман аз рӯи дастури одамон омӯхта шудааст, пас, инак, Ман боз дар миёни ин қавм амали аҷиб ба амал хоҳам овард, амали аҷиб ва ҳайратангез; зеро ҳикмати ҳикматмандонашон набуд хоҳад шуд, ва фаҳмиши хирадмандонашон пинҳон хоҳад гашт». Вой бар ҳоли онҳое ки чуқур мечӯянд, то машварати худро аз Худованд пинҳон доранд, ва корҳои онҳо дар торикӣ аст, ва мегӯянд: «Кист, ки моро мебинад? Ва кист, ки моро мешиносад?» Ҳаққо, вожгун сохтани корҳои шумо мисли гили кулолгар шумурда хоҳад шуд; зеро оё кори сохташуда дар бораи офарандаи худ хоҳад гуфт: «Ё маро насохтааст»? Ё оё чизе ки сохта шудааст, дар бораи созандаи худ хоҳад гуфт: «Ё фаҳмиш надошт»? Ишаё 29:9–16.

Ҳамаи анбиё дар бораи рӯзҳои охир сухан гуфтаанд, ва дурӯғ гуфтан ба таври ошкоро барои он ки маъноӣ «қурбонии доимӣ»-ро тамоман вожгун гардонад, ба таърифи гуноҳи нобахшидаи аз наздик шабоҳат дорад. Ба шахсе ҳукм кардан, ки ӯ барои ҳамеша ҳалокшуда аст, берун аз тавоноӣ ё салоҳияти ахлоқии инсонҳо нисбат ба инсонҳои дигар мебошад, аммо он чи дар ин ҷо муайян карда мешавад, ҳамин нест.

Онҳое ки дар Ишаё ҳама чизро чаппа мегардонанд, ки ин танҳо як тарзи дигари баёни он аст, ки Ишаё дар ҷои дигар онро ҳамчун торикиро нур хондан ё нурро торикӣ хондан муайян мекунад, ҳамчун мардони қадимие шинохта мешаванд, ки бар Ерусалим ҳукмронӣ мекунанд, дар ҳоле ки довариҳои ниҳони онҳо ба тасвир кашида мешавад.

Вой бар онҳое ки бадиро некӣ меноманд, ва некиро бадӣ; ки торикиро ба ҷои нур, ва нурро ба ҷои торикӣ мегуздоранд; талхиро ба ҷои ширинӣ, ва шириниро ба ҷои талхӣ мегуздоранд! Вой бар онҳое ки дар назари худ хирадманданд, ва дар пеши чашми худ оқил! Вой бар онҳое ки дар нӯшидани шароб қавианд, ва мардони зӯрманд барои омехтани машруботи масткунанда: ки шарирро барои ришва сафед мекунанд, ва адолати одилро аз ӯ мегиранд! Бинобар ин, чунон ки оташ хасро фурӯ мебарад, ва аланга коҳро месӯзонад, ҳамон тавр решаи онҳо мисли пӯсидагӣ хоҳад шуд, ва шукуфаи онҳо чун ғубор боло хоҳад рафт; зеро ки онҳо шарияти Худованди лашкархоро рад кардаанд, ва каломи Қуддуси Исроилро хор шумурдаанд. Бинобар ин хашми Худованд бар қавми Ё аланга зад, ва Ё дасти Худро бар зидди онҳо дароз карда, онҳоро зарба зад; ва теппаҳо

ба ларза даромаданд, ва ҷасадҳои онҳо дар миёни кӯчаҳо пора-пора шуданд. Бо вучуди ҳамаи ин ҳашми Ё барнагаштааст, балки дасти Ё ҳанӯз дароз аст. Ва Ё барои халқҳо аз дур парчае хоҳад барафрошт, ва ба онҳо аз канори замин ишора хоҳад кард; ва инак, онҳо бо шитоб бисёр зуд хоҳанд омад. Ишаё 5:20–26.

Нишони Худо (як саду чихилу чор ҳазор) ҳамчун нишоне бардошта мешавад дар вақти қонуни наздикояндаи якшанбе, ки ҳамон замонест, ки «ҳашми Худованд бар қавми Ё аланга мегирад», ва Ё «дасти Худо бар зидди онҳо дароз мекунад», ва «онҳоро мезанад», ва «ҷасадҳои онҳо дар миёни кӯчаҳо пора-пора хоҳанд шуд». Миёни кӯчаҳо ҳамон кӯчаҳои Ерусалим аст, вақте ки ба фариштагони ҳалокатбори боби нӯҳуми Ҳизқиёл амр дода мешавад, ки берун раванд «ва бизанед: ҳашми шумо шафқат накунад, ва раҳм наоваред: пирону ҷавонро, ҳам духтарон ва ҳам кӯдакони хурд, ва занонро қомилан бикушед: вале ба ҳеҷ касе, ки нишона бар Ёст, наздик нашавед; ва аз муқаддасгоҳи Ман оғоз кунед. Пас онҳо аз пирони қадим, ки пеши хона буданд, оғоз карданд». «Пирони қадим»-и Ҳизқиёл, ки хоҳар Уайт мегӯяд онҳоянд, ки бояд ниғаҳбонони қавм мебуданд, ҳамон «мастони Эфроим»-и Ишаё мебошанд, ки дар бобҳои бисту ҳашт ва бисту нӯҳ «ҳама чизро чаппа мекунанд».

Дар боби панҷум онҳо касоне ҳастанд, ки «дар нӯшидани май қавӣ, ва мардони зӯр барои омехтани шароби масткунанда: онҳое ки шарирро ба ивази мукофот сафед мекунанд». Бо интишори китоби *Questions on Doctrine*, мардони қадим аз ҷоми протестантизми муртад нӯшиданд ва башорати бардурӯғи сафедшавиро пешкаш намуданд, ки даъво мекунад инсонҳо наметавонанд тақдир шаванд, ки Масеҳ Ивазкунандаи мост, аммо Намунаи мо нест. Бо ин амал, китоб шарирро сафед кард, ба хоҳири мукофоти пазируфта шудан дар миёни калосоҳои сукуткардаи протестантизми муртад. Ин порча доварии ниҳони онҳоро муайян мекунад, ва сабаби он доварӣ он аст, ки онҳо «каломи Қуддуси Исроилро хор шумурданд». Онҳо инро бо рад кардани фаҳмиши «ҳамешагӣ», ки аз ҷониби онҳое пешниҳод шуда буд, ки нидои соати довариро доданд, ва бо нӯшидан аз ҷоми протестантизми муртад анҷом доданд.

Дар он порча онҳо он чиро, ки ширин аст, ба талх, ва он чиро, ки талх аст, ба ширин табдил медиҳанд. Паёме, ки ҳангоми фуруд омадани Фаришта дар дасти Ёст, ширин аст, аммо ҳулосаи он паём талх аст. Онҳо баҳс мекунанд, ки паёми ҳақиқии борони охир, ки ҳангоме оғоз меёбад, ки Фаришта фуруд меояд, талх аст, ва дар анҷом онҳо паёми дурӯғини ширини сулҳу амниятро муайян мекунанд, зеро наметавонанд худро аз вожгун сохтани ҳама чиз боздоранд.

Қисмате ки дар он ин гуноҳ тасвир шудааст, дар анҷоми замони имтиҳонии ҷамъиятии онҳо ҷой дорад. Бинобар ин, дуруст аст, ки дида шавад: амали онҳо, ки кори шайтонӣи бутпарастиро ҳамчун кори Масеҳ муаррифӣ менамояд, ҳамсангии нубувватӣ бо гуноҳи нобахшидани дорад, ки он нисбат додани кори Рӯҳулқудс ба Шайтон мебошад. Ҷой додани «дурӯғ» ба насли сеюми Адвентизм мантиқи бунёдии паёми бардурӯғи борони охири онҳоро фароҳам овард ва дар ниҳоят бар онҳо гумроҳии саҳт меоварад. Ҳамон порчае ки дар он Миллер маънои дурусти «ҳамешагӣ»-ро дарк намуд, ҳамон ҷоест ки онҳо ҳамчун

сарнагуншуда тасвир гардидаанд.

Ҳеҷ кас шуморо ба ҳеҷ вачҳ нафиребад; зеро он рӯз нахоҳад омад, магар он ки аввал муртадшавӣ ба амал ояд ва он марди гуноҳ зоҳир гардад, он писари ҳалокат, ки муҳолифат мекунад ва худро болотар аз ҳар он чи Худо хонда мешавад ё мавриди парастӣ аст, мебардорад; ба тавре ки ӯ чун Худо дар маъбади Худо менишинад ва худро нишон медиҳад, ки гӯё ӯ Худост. Оё дар хотир надоред, ки вақте ҳанӯз бо шумо будам, ин чизҳоро ба шумо мегуфтам? Ва акнун шумо медонед он чиро, ки бозмедорад, то ки ӯ дар вақти худ зоҳир гардад. Зеро сирри шарорат аллакай амал мекунад; фақат он касе ки ҳоло бозмедорад, боз хоҳад дошт, то даме ки аз миён гирифта шавад. Ва он гоҳ он Шарир зоҳир хоҳад шуд, ки Худованд ӯро бо рӯҳи даҳони Худ нобуд хоҳад кард ва бо ҷилои омадани Худ маҳв хоҳад сохт; ҳамон касе ки омадани ӯ мувофиқи амали шайтон аст, бо тамоми қудрат ва аломатҳо ва мӯъҷизаҳои дурӯғин, ва бо ҳар навъ фиреби ноадолатӣ дар миёни онҳое ки ҳалок мешаванд, зеро муҳаббати ростиро напасируфтанд, то ки наҷот ёбанд. Ва барои ҳамин Худо ба онҳо гумроҳии саҳт хоҳад фиристод, то ба дурӯғ имон оваранд, то ҳама онҳое ки ба ростӣ имон наоварданд, балки аз ноадолатӣ лаззат бурданд, маҳкум гарданд. 2 Таслӯникиён 2:3–12.

Пайғамбарон дар бораи рӯзҳои охир назар ба ҳар таърихи муқаддаси пешин бештар суҳан мегӯянд, ва ин дар бораи ин порча низ дуруст аст. Таҳкурсии афзоиши дониш дар фаҳмиши Миллер, ҳамчунин таҳкурсии он афзоиши донишест, ки соли 1989 ба миён омад; зеро дарки дурусти таърихи нубувватие, ки бо «қурбонии доимӣ» алоқаманд аст, таърихи оятҳои ҷиҳил ва ҷиҳилу яки Дониёл ёздаҳро тавсиф мекунад. Маънои ин он аст, ки агар донишҷӯи нубувват нақши бутпарастӣ ва робитаи нубувватиҳои онро бо Руми папавӣ дарк накунад, он донишҷӯ наметавонад бишиносад, ки нахуст қори боздоштани болоравии папагӣ, ва баъдан қори бар тахти замин нишонидани папагӣ, аз ҷониби бутпарастӣ анҷом ёфтааст; ва он қор нақши ҳайвони заминии Ваҳй сездаро намунагӣ мекунад, ки аввал папагиро бозмедорад, аммо баъд дигар мешавад ва онро бар тахти замин менишонад. Нақши ҳайвони заминии Ваҳй сездар ҳамчун ояндаи Амрико муаррифӣ шудааст.

Мо баррасии худро дар бораи қушода шудани муҳри нури Дарёи Ҳиддиқал дар мақолаи навбатии худ идома хоҳем дод.

«Он ки зерӣ зоҳирро мебинад ва дилҳои ҳамаи одамонро меҳонад, дар бораи онҳое ки нури бузург доштаанд, мегӯяд: “Онҳо аз сабаби ҳолати ахлоқӣ ва рӯҳонии худ андӯхгин ва ҳайрон намешаванд.” Оре, онҳо роҳҳои худро баргузидаанд, ва ҷони онҳо аз қорҳои зишти худ лаззат мебарад. “Пас Ман низ гумроҳҳои онҳоро интиҳоб хоҳам кард, ва он чиро, ки аз он метарсанд, бар онҳо хоҳам овард; зеро вақте ки Ман хондам, ҳеҷ кас ҷавоб надод; вақте ки суҳан гуфтам, онҳо нашониданд; балки дар пеши ҷашмони Ман бадӣ карданд, ва он чиро интиҳоб намуданд, ки Ман аз он хушнуд набудам.” “Худо ба онҳо гумроҳии пурқувват хоҳад фиристод, то ки ба дурӯғ имон оваранд,” зеро “муҳаббати ростиро қабул накарданд, то наҷот ёбанд,” “балки аз ноинсофӣ лаззат бурданд.” Ишаъё 66:3, 4; 2 Таслӯникиён 2:11, 10, 12.»

«Омӯзгори осмонӣ пурсид: “Кадом фиреби пурзӯртаре метавонад зехнро гумроҳ созад аз ин вонамуд, ки шумо бар таҳкурсии дуруст бино мекунед ва Худо аъмоли шуморо қабул мекунад, дар ҳоле ки дар асл шумо бисёр чизҳоро мувофиқи сиёсати дунявӣ ба амал меоваред ва бар зидди Яхува гуноҳ мекунед? Оҳ, ин фиреби бузург аст, ин гумроҳии фаттан аст, ки бар зехнҳо тасаллут меёбад, вақте ки одамоне, ки замоне ҳақиқатро шинохта буданд, сурати худотарсиро ба ҷойи рӯҳ ва қудрати он мегиранд; ҳангоме ки онҳо мепиндоранд, ки сарватманданд ва аз неъматҳо афзун гаштаанд ва ба ҳеч чиз эҳтиёҷ надоранд, дар сурате ки дар асл ба ҳама чиз муҳтоҷанд.”»

«Худо нисбат ба бандагони вафодори Худ, ки либосҳои худро беолоиш нигоҳ медоранд, тағйир наёфтааст. Аммо бисёриҳо нидо мекунанд: “Сулҳу амният”, дар ҳоле ки ҳалокати ногаҳонӣ бар онҳо меояд. То вақте ки тавбаи амиқ ба амал наояд, то вақте ки одамон дилҳои худро бо иқрои ғурутан насозанд ва ҳақиқатро ҳамон гуна ки дар Исо аст, қабул накунанд, онҳо ҳаргиз ба осмон дохил нахоҳанд шуд. Вақте ки поксозӣ дар сафҳои мо ба амал ояд, мо дигар дар осоиш намеистем ва аз он ки бой ҳастем, молу мулки фаровон дорем ва ба ҳеч чиз эҳтиёҷ надорем, фахр нахоҳем кард.»

«Кист, ки ба ростӣ гуфта тавонад: “Тиллои мо дар оташ озмуда шудааст; либосҳои мо аз олам доғдор нашудаанд”? Ман дидам, ки Устои мо ба либосҳои ба истилоҳ адолатишора мекард. Онҳоро аз танашон кашида, нопокии пинҳон дар зерашонро ошкор сохт. Сипас ба ман гуфт: “Оё намебинӣ, ки чӣ гуна онҳо бо зоҳирпарастӣ нопоки ва пӯсидагии хислати худро рӯйпӯш кардаанд? ‘Чӣ гуна шаҳри вафодор фоҳиша шудааст!’ Хонаи Падари Ман ба хонаи тиҷорат табдил ёфтааст, ба ҷойе, ки ҳузур ва ҷалоли илоҳӣ аз он рафтааст! Аз ҳамин сабаб сустӣ ҳаст, ва қувват намерасад.”» Шаҳодатҳо, ҷилди 8, 249, 250.